

Politiek jaarverslag 2003

26 januari 2003

Intro

2003 was in veel opzichten een *annus horribilis* voor de Europese Unie. De Europese verdeeldheid over de oorlog in Irak, de ontakeling van het Stabiliteitspact en het geruzie over de Europese Grondwet leverden voor euroceptici die menen dat de Europese integratie haar grenzen heeft bereikt. Toch is die conclusie voorbarig. Er is geen reden om te zwelgen in pessimisme. Elke crisis Schept weer nieuwe kansen.

Zo heeft de Irak-crisis duidelijk gemaakt dat een grote meerderheid van de Europeanen, in de oude én de nieuwe lidstaten, niet te winnen is voor militair avonturisme aan de zijde van de VS. Bush' recept van unilaterale preventieve oorlogvoering stuit in Europa op veel weerstand. Ook regeringen die tot nu toe Washington slaafs gevolgd hebben, zoals de Britse en de Nederlandse, zullen zich nog eens achter de oren krabben vooraleer zij opnieuw met de VS aan de VN voorbijgaan. Zeker gezien de mate waarin hun gebrek aan legitimiteit de Amerikaans-Britse bezetters van Irak nu parten speelt bij de wederopbouw van Irak.

De lessen van Irak zijn neergeslagen in de Europese veiligheidsstrategie, die in december werd goedgekeurd. Dit document van de hand van EU-buitenland-coördinator Solana kiest eenduidig voor een multilaterale aanpak van bedreigingen zoals terrorisme, massavernietigingswapens en mislukte staten, en hanteert een breed veiligheidsconcept, met veel nadruk op de niet-militaire instrumenten waarover de EU beschikt om crises te bezweren. Deze veiligheids-strategie behelpt het Europees buitenlands en veiligheidsbeleid een stapje vooruit. Door de toetreding van tien nieuwe lidstaten op 1 mei aanstaande - wat op zichzelf al een geslaagd project van conflictpreventie is - zal het de EU nog duidelijker worden dat zij niet kan wegduiken voor haar verantwoordelijkheid voor mondiale vrede en veiligheid.

'Het recht van de sterkste' versus de 'sterkte van het recht', zo karakteriseerde een Duitse professor het verschil tussen de veiligheidsdoctrine van de VS en die van de EU. Maar het zelfbeeld van de EU als rechtsgemeenschap werd danig aangetast, toen de Ecofin-raad in november de aanbevelingen van de Europese Commissie over het bevestigingsbeleid van Frankrijk en Duitsland terzijde schoof. Trekken de grote lidstaten zich, als het erop aankomt, niets aan van Europese afspraken, in dit geval het Stabiliteitspact voor de euro? Die conclusie werd in Nederland al te voorbarig getrokken. Feit is dat een meerderheid van de Europese ministers van Financiën - die volgens het Stabiliteitspact nu eenmaal een grote rol spelen in de besluitvorming - instemde met de versoepeling van de begrotingseisen aan Frankrijk en Duitsland. Wat daarbij meespeelde was dat het opleggen van een nog forsere bezuinigingsopdracht aan deze landen het economisch herstel in Europa zou bemoeilijken. Daar is niemand bij gebaat. De 3-procentetokertnorm van het Stabiliteitspact houdt te weinig rekening met conjuncturele schommelingen, zo heeft GroenLinks altijd betoegd. Daarom was de crisis rond het Stabiliteitspact *an accident waiting to happen*.

Toch is het een goede zaak dat de Europese Commissie onlangs besloten heeft om de Ecofin-raad wegens een procedurefout voor het Europees Hof van Justitie te slepen. De kans dat het Hof de Commissie gelijk geeft verhoogt de druk op de EU-regeringen om het Stabiliteitspact te herzien. Opdat de slimmere, conjunctuurgevoeligere toepassing van de tekortnorm niet alleen voor de grote lidstaten geldt, maar voor alle eurolanden. Dan komt de EU wijzer en sterker uit deze crisis.

Gezien de wonden die de crises rond Irak en het Stabiliteitspact hebben geslagen was het een wonder dat de Europese regeringsleiders überhaupt nog toekwamen aan onderhandelingen over de Europese Grondwet. De Europese Conventie had afgelopen zomer dan ook goed voorwerk geleverd, in de vorm van een ambitieuze ontwerp-Grondwet. Dat de Eurotop in december alsnog stukliep op het hete hangijzer van de weging van de stemmen van de lidstaten was een forse teleurstelling. Het is zaak dat de definitieve vaststelling van de Grondwet niet op de lange baan geschoven wordt. Om de druk op te voeren moeten politieke partijen, waaronder GroenLinks, van de Grondwet een belangrijk thema - en strijdpunt - maken in de Europese verkiezingscampagne.

Het feit dat de onenigheid tussen de regeringen zich toespitst op de stemmenweging, heeft als voordeel dat belangrijke democratische vernieuwingen die de Conventie voorstelde niet langer te discussie staan: het bindend maken van het EU-Grondrechtenhandvest, het Europees burgerinitiatief, de openbaarheid van wetgeving door de Raad van Ministers, het medebeslissingsrecht van het Europees Parlement over asielwetgeving en strafrecht bijvoorbeeld. Maar om deze beloftes waar te maken moet de Grondwet er wel komen.

Marktwerking is in Europa geen onomstreden panacee meer voor economische groei. Meer dan ooit is liberalisering inzet van politieke strijd. Het Europees Parlement stemde bijvoorbeeld de richtlijn over havendienstten weg. GroenLinks leverde daaraan een belangrijke bijdrage.

Het Europees Parlement lijkt ook de enige plek waar nog weerwerk kan worden geboden aan de uitholling van burgerrechten en aanscherping van migratiebeleid in het spoor van 11 september 2001 en de daarmee samenhangende *moral panic*. GroenLinks kreeg het EP bijvoorbeeld zover om naar het Europees Hof te stappen vanwege strijdigheid van de Europese gezinsherenigingswet met het Europees Verdrag over de Rechten van de Mens.

Op milieugebied heeft de EU ook het afgelopen jaar behoorlijke vooruitgang geboekt. Vanuit het EP heeft GroenLinks daaraan een grote bijdrage geleverd. De totstandkoming van de richtlijn over emissiehandel geeft de EU belangrijk instrument voor vermindering van de koolstofdioxide-uitstoot. Voldoende is het nog niet. Met name op het gebied van de vergroening van het vervoer moet er nog veel gebeuren. De toenemende problemen die Nederland heeft met de naleving van Europese wetgeving - over mest, lucht- en waterkwaliteit en natuurbescherming bijvoorbeeld - illusteren niet alleen het lakse milieubeleid van opeenvolgende, Nederlandse regeringen, maar ook dat het Europese milieu-*acquis* inmiddels wel wat voorstelt.

Kortom: ondanks opeenvolgende crises binnen de EU valt er voor GroenLinks nog steeds heel wat te bereiken in het Europees Parlement. Hieronder volgt een uitgebreider overzicht van successen en nederlagen.

Milieu, natuur, dieren en volksgezondheid

Het is Alexander de Roo en zijn EP-delegatie naar Moskou niet gelukt om de collega's van de Doema te overtuigen van de ratificatie van het Kyoto-protocol. Wisselende agenda's bij de Russen en verborgen krachten (Bush en de Amerikaanse olie-industrie) vertragen het proces. Plus een interne machtsstrijd tussen vier ministeries rond de vraag wie de zeggenschap krijgt over de ettelijke miljarden euro's die Rusland kan verdienen aan emissiehandel. Toch blijft het optimisme overheersen: de Russen zullen binnen een jaar deoedus.

Ondanks deze tegenslag hebben het EP en de Raad van Ministers volmondig ingestemd met een verplicht handelssysteem van emissierechten vanaf 2005. De vijfduizend grootste bedrijven in de EU gaan deelnemen via een beurs waar vraag en aanbod de prijs per ton koolstofdioxide bepaalt. Wanneer een bedrijf teveel koolstofdioxide produceert, kan het gaan shoppen bij collega's die zuiniger zijn. Op fraude volgt een forse boete van 40 euro per ton CO2.

Handel in emissierechten wordt nadrukkelijk beschouwd als een aanvullende maatregel om de nationale Kyoto-doelstellingen te bereiken. Daarnaast blijven de nationale inspanningen als energiebesparing, ontwikkeling van duurzame energiebronnen en warmte-krachtkoppeling bestist noodzakelijk.

Zwaveluitstoot veroorzaakt zure regen. Omdat de emissies door industrie en verkeer behoorlijk zijn teruggedrongen, blijken zeeschepen ineens de grootste verzuurders. Het EP stemde unaniem in met het voorstel van Alexander om de maximum-uitstoot van zwavel door zeeschepen terug te brengen tot 0,5 procent. Daartoe moeten schepen worden uitgerust met een *eco-silencer*, een wasinstallatie op de schoorsteen die ook het lawaai fors dempt. Het EP wil ook dat treinen en binnenvaartschepen overschakelen op de nieuwste technologie om luchtverontreiniging door dieselmotoren tegen te gaan. Omdat goederentreinen en schepen aanzienlijk minder energie verbruiken dan vrachtauto's, worden zij straks opnieuw de groenste manier om vracht te vervoeren. Deze wetgeving is het sluitstuk op de Europese wetgeving tegen luchtverontreiniging. Voor personenauto's en vrachtwagens gelden vanaf 2005 nog strengere normen.

De promotie van het vreedzaam gebruik van kernenergie is geen EU-taak meer. Het is de Groenen gelukt om het Euratom-verdrag uit de nieuwe Grondwet te houden. Lidstaten kunnen straks uit Euratom stappen zonder hun EU-lidmaatschap in gevaar te brengen.

Op initiatief van Alexander organiseerde de Groenen/EVA-fractie, waar GroenLinks deel van uitmaakt, een grote conferentie over lawaai en transport. Auto's, treinen, vliegtuigen en industrie zijn structurele veroorzakers van lawaai. Alexander pleitte voor een verbod op nachtvluchten. Diverse actiegroepen besloten daartoe hun krachten te bundelen. Vooruitopend op het Europese burgerinitiatief in de Europese Grondwet gaan zij tenminste één miljoen handtekeningen ophalen om het nachtvluchtverbod op de agenda van de Europese instellingen te zetten.

Diertransporten van meer dan acht uur, of verder dan 500 kilometer, behoren straks tot het verleden. Het EP schaarde zich massaal achter een schriftelijke verklaring waarvan Alexander mede-initiatiefnemer was. De druk op eurocommissaris Byrne is zo groot geworden dat deze heeft toegezegd met een wetsvoorstel te komen.

Verontwaardigd over het doden van hobbydieren bij de indamming van de vogelpest-epidemie vroeg Alexander aan de Commissie of vaccinatie was toegestaan. Het antwoord van Byrne was: ja, maar Nederland heeft niet om toestemming gevraagd. De massale ruiming van hobbykippen, -fazanten etc. was dus onnodig.

Alexander loopt voorop in de strijd tegen het Spaanse Waterplan, dat een-derde van het water van de Ebro naar Zuid-Spanje beoogt te transporteren. De strijd over mede-financiering van dit natuurverwoestende megaplan uit Europese fondsen is nog onbeslist. Intussen groeit ook in Spanje de weerstand en zitten de tegenstanders (Groenen en socialisten) in de Catalaanse regering.

Het EP stemde in met de verplichte etikettering van gen-voedsel. Deze wetgeving is effectiever dan het huidige moratorium op gen-producten. Gezien de massale afkeer van de Europese consument, zullen supermarkten van hun leveranciers eisen dat zij geen genetische modificatie toepassen.

De inzet van generieke medicijnen helpt de oplopende kosten van de gezondheidszorg te beteugelen. Voor nieuwe medicijnen geldt een octrooirecht van tien jaar. Alexander pleitte voor een verkorting tot zes jaar. Het EP stemde uiteindelijk in met acht jaar. Daarmee bespaart de Nederlandse gezondheidszorg jaarlijkse 160 miljoen euro. Op initiatief van de Groenen zal bij toetsing van nieuwe medicijnen ook de schade die geneesmiddelen aan natuur en milieu toebrengen worden meegevoegen.

Verder kwam Alexander op voor de bescherming van Nederlandse natuurgebieden die onder de Europese habitat-richtlijn vallen. Hij leverde een bijdrage aan verbeterde (maar ontoereikende) wetgeving over aansprakelijkheid voor milieu schade, aan nieuwe regelgeving voor het kweken van vis, aan de uitfasering van dierprouven voor cosmetica en de vermelding van allergische stoffen op cosmetica-verpakkingen. Alexander stelde de invloed van medicijnfabrikanten op het onderzoek van het Europese geneesmiddelenagentschap naar het verband tussen de derde-generatiepil en trombose aan de kaak en kreeg voor elkaar dat tandpasta met peroxide alleen onder tandarts-toezicht mag worden gebruikt.

Transport

De schipbreuk van de olietanker Prestige, eind 2002, heeft een lange nasleep. Niet alleen vanwege de olieresten op de Spaanse en Franse kusten en het wrak dat nog steeds lekkend op de zeebodem ligt, maar ook vanwege de impuls die het EP gaf aan de veiligheid op zee. Na felle debatten waarin de Europese christen-democraten tekking gaven aan hun Spaanse geestesvervant Aznar, die weigert ook maar enige verantwoordelijkheid voor de ramp op zich te nemen, kwamen er toch maatregelen. Er werd een speciale onderzoekscmissie ingesteld naar de Prestige-ramp, de uitfasering van enkelwandige tankers werd versneld en er kwam een Europese agentschap voor maritieme veiligheid te stand. Maatregelen voor het strafrechtelijk aansprakelijk stellen van vervuilers op zee zijn in de maak. Wat nog ontbreekt zijn maatregelen om te voorkomen dat de oude olietankers en andere afgedankte schepen hun leven eindigen op stranden in de Derde Wereld, als dumpplaats voor gevaarlijk afval. Alexander zet de Europese Commissie onder druk om met regels te komen voor verantwoorde sloop van oude schepen.

Enkele sportieve leden van de Groenen/EVA-fractie fietsten in september naar hun werk in Straatsburg. Een ludieke actie om de aandacht te vestigen op de fiets als duurzaam en gezond transportmiddel. GroenLinksTheo Bouwman en Kathalijne Buitenweg volbrachten, vergezeld van webmaster Noëlle Beerepoot, de tocht van ruim 500 kilometer.

Het EP stemde in met de liberalisering van het goederenvervoer per spoor en eiste zelfs een versnelling: al in 2006 een volledig vrije markt voor het goederenvervoer. Zeer tegen de zin van de Groenen verlangde de meerderheid van het EP ook de liberalisering van het personenvervoer per spoor, per 2008. De Europese Commissie en de nationale transportministers zien dit gelukkig niet zitten. Een moeie overwinning voor de Groenen daarentegen vormde de verwerping door het EP van de plannen voor de liberalisering van dienstverloeding in de havens. Een bekroning op bijna drie jaar lang lobbyen en actievoeren door GroenLinks, in nauwe samenwerking met de Europese havenverkeersbonden en de werkdag in Rotterdam. Een hoogtepunt van Theo's toespraak in circa 5000 staten naast het kantoor van het Rotterdamse havenbedrijf.

Op het gebied van kilometerheffing werd weinig vooruitgang geboekt. De Commissie presenteerde plannen voor toekomstige 'beprijzing' van het gebruik van de infrastructuur, ter vervanging van het huidige *eurovignet* voor vrachtwagens. Maar vooralsnog dreigt het doorrekenen van de milieukosten in de kilometerheffing achterwege te blijven. Daar zullen de Groenen nog hard aan moeten trekken. De Duitse kilometerheffing hobbelt helaas van uitstel naar uitstel, door technische problemen. Dat speelt de sceptici in de kaart. Gelukkig is de binnenstadstol in Londen een succes.

Sociaal-economisch beleid

Als voorzitter van de commissie Werkgelegenheid en Sociale Zaken van het EP vormt Theo Bouwman een belangrijke schakel tussen de civiele samenleving en de Europese instellingen. Zo schoof hij in januari 2003 achtereenvolgens bij het Wereld Sociaal Forum in Porto Alegre (Brazilië) en bij de Europese ministers van Sociale Zaken in Napflo (Griekenland) aan. Met onder meer de Europese vakbonden voerde hij een offensief in de richting van de Europese Conventie. Zelfs de voorzitter daarvan, Giscard d'Estaing, tekende de actiekaart voor de verankering van het sociale Europa in de Europese Grondwet. Door de weerstand van nationale regeringen tegen Europese bemoeienis met sociaal beleid bleven de resultaten helaas bescheiden.

Dat Europese sociale wachtminregels, eenmaal van kracht, een grote impact kunnen hebben bleek uit een uitspraak van het Europees Hof over maximumtallen van artsen. Het Hof stelde dat de tijd die wachtend of slapend wordt doorgebracht op de werkplek volledig meetelt als werktijd. Omdat de Europese wet een maximum van (gemiddeld) 48 uur per week stelt aan de werkdag, heeft deze uitspraak grote gevolgen voor onder meer de Nederlandse gezondheidszorg. Waar de Nederlandse regering, die jarenlang de kop in het zand stak voor het probleem van de lange werktijden, nu een achterdeurje wil gebruiken om de wet te omzeilen, zet Theo zich in voor een oplossing die de Europese begrenzing van de werktijd in stand houdt. Samen met onder meer de Rotterdamse brandweermannen, die ook met het probleem van lange werktijden door wachtdiensten kampen.

2003 was door de Europese Commissie uitgeroepen tot 'Jaar voor mensen met een handicap'. GroenLinks droeg vanuit het EP zijn steentje bij door een discussie-bijeenkomst te organiseren over de nieuwe *Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte*, die is gebaseerd op een Europese richtlijn. GroenLinks stelde ook een bezoekersgroep in staat om deel te nemen aan het 'Europees gehandicaptenparlement'. Bij herhaling herinnerde Theo eurocommissaris Diamantopoulou eraan dat moeten woorden niet genoeg zijn, maar dat een ambtzieur Europees gehandicaptenbeleid nodig is.

2003 was ook het jaar van de aanhoudende economische malaise. Het werkgelegenheids-beleid had dan ook een nieuwe impuls nodig. Oud-premier Kok werd aangesteld als leider van een *task-force* die de inzet van de lidstaten voor meer banen tegen het licht moest houden. Herstructurerend en flexibelabilisering, zo luidde de voorspelbare aanbeveling. Met een vleugje zekerheid, dat wel, maar onvoldoende naar onze smaak. Een typisch polder-recept.

De Europese Groenen, gesteund door tal van *whiz-kids*, namen het voortouw in de strijd tegen software-octrooiën, die funest zijn voor de innovatie in deese sector. Eurocommissaris Bolkestein moest toezien hoe het EP in de eerste lezing de voorwaarden voor octrooiverlening fors aanscherpte.

De herziening van de EU-aanbestedingsregels liep maar net goed af. Na lange onderhandelingen tussen EP en Raad werd er ruimte geschapen om milieucriteria en sociale aspecten mee te wegen bij de verlening van overheidsopdrachten. Overheden mogen dus een voorbeeldfunctie vervullen.

Thou zette zich voorts in voor maatschappelijk verantwoord ondernemen en voor behoud van het lage BTW-tarief voor kappers, fietsenmakers, schilders en schoenmakers (met succes). Verder slaagde de Britse Groene Jean Lambert erin haar rapport over betere coördinatie van sociale zekerheidsstelsels door het EP te loodsen. Een belangrijke stap in de al jaren voortslepende discussie over de gebrekkige aansluiting van nationale regelingen, die de Europese arbeidsmobiliteit danig vertraagt.

Joost Legendijk stelde tenslotte vragen aan de Commissie over de toelaatbaarheid van gemeentelijke subsidies aan professionele voetbalclubs. Terwijl miljoenen euro's gemeenschapsgeld gebruikt worden om noodlijdende clubs te redden krijgt iedereen vragend naar Brussel: mag dat wel? Ondanks aandringen van GroenLinks durft de Commissie zich er voorlopig de vingers niet aan te branden. Wel trad zij op tegen de Italiaanse wet die voetbalclubs belastingvoordelen biedt.

Veiligheid en burgerrechten

Het effect van de aanslagen van 11 september 2001 is nog lang niet weggeëbd. De Amerikanen eisen onvoorwaardelijke Europese steun in de *war on terrorism*.

In februari 2003 werd bekend dat de Europese Commissie, onder grote economische druk, toestaat dat de Amerikaanse autoriteiten de persoonsaankomsten van vliegtuigpassagiers, waaronder credit card-gegevens, rechtsstreeks uit de databanken van Europese luchtvaart-maatschappijen halen. Niet alleen de Amerikaanse douane mag deze gegevens gebruiken, maar ook de FBI, de CIA en andere veiligheidsdiensten. Een duidelijke schending van Europese privacy-wetgeving. In mei voerden Kathalijne Buitenweg en Mijke Vos op Schiphol actie om passagiers hierop attent te maken. De actie haalde alle Nederlandse journaals. In het Europees Parlement waren de Groenen de drijvende kracht achter twee zeer kritische resoluties. Alle ophef bracht Frits Bolkestein, de verantwoordelijke eurocommissaris, ertoe om serieus te gaan onderhandelen met de Amerikaanse regering. In december presenteerde hij het resultaat. Dat biedt nog steeds onvoldoende privacy-bescherming. Kathalijne heeft het laatste woord hierover nog niet gezegd, want in februari zal het EP opnieuw aan zet komen.

Afgelopen najaar besloten de Europese ministers van Justitie om paspoorten, visa en verblijfsvergunningen biometrisch te gaan maken. Er komt een chip op die een digitale foto en vingerafdrukken bevat. Kathalijne stelde onmiddellijk vragen aan de Commissie. Ze wees onder meer op het risico dat de Amerikaners straks met één simpele handeling de gegevens op de chip kunnen kopiëren en naar believen verder gebruiken.

In juni ondertekende de EU een omstreden uitleveringsverdrag met de VS. Vanwege het gevaar van mensenrechtenschendingen eiste het EP een expliciete verwijzing naar het Europees Verdrag over de Rechten van de Mens. Kathalijne overtuigde de samen met Mijke Vos ook een meerderheid van de Tweede Kamer van de noodzaak van zo'n verwijzing. Minister Donner legde de motie van de Kamer naast zich neer.

In februari presenteerde de Europese Commissie een eerste voorstel voor Europese minimumnormen voor het strafproces. Het voorstel beoogt reparatie van de schade aan rechtszekerheid die het gevolg is van het Europees arrestatiebevel. Een grote overwinning voor Kathalijne, die vanaf de eerste discussie over het arrestatiebevel hartstochtelijk - aanvankelijk als een roepende in de woestijn - heeft gevochten voor zulke waarborgen.

Kathalijne bouwt met succes aan Europees draagvlak voor herbezinning op de zero *tolerance*-aanpak van de drugsproblematiek. In april steunde de helft min één van de europarlementariërs haar voorstel om de VN-drugsverdragen te evalueren en zonodig aan te passen. Haar voorstel voor een soepeler cannabisbeleid haalde zelfs een meerderheid.

Asiel, migratie en discriminatie

In december besloot het EP op initiatief van Kathalijne om de Raad van Ministers voor het Europees Hof van Justitie te dagen. Inzet: het schrappen van een bepaling in de Europese gezinsherenigingswet die het lidstaten toestaat om kinderen tussen 12 en 18 jaar aan een integratietoets te onderwerpen teneinde de veiligheid van hun ouders in de EU moeten komen wonen. Daarmee wordt het recht op gezinsleven geschonden, zo vindt het EP.

In 2003 slaagden de EU-lidstaten er opnieuw niet in een gemeenschappelijk asielbeleid overeen te komen. Nog steeds zijn lidstaten er vooral op uit de strengeste in Europa te zijn en te blijven. In diverse fora bepleit Kathalijne een moratorium op restrictieve nationale wetgeving. Zo'n *time out* kan een klimaat scheppen waarin lidstaten als partners, en niet als concurrenten, aan humane Europese asielregels werken.

Kathalijne maakt deel uit van een groepje parlementariërs dat bewerkstelligt dat het EP zich uitsprak voor wederzijdse erkenning van alternatieve relatievormen (geregistreerd partnerschap, homohuwelijk, ongehuwd samenwonen) in de EU. Daarmee moet een einde komen aan discriminatie van zulke stellen als zij Italiaai maken van hun recht op vrij verkeer als werknemers. Concreet gaat het bijvoorbeeld om de vraag of een Nederlander die in Italië gaat werken zijn geregistreerd homo-partner mee mag nemen naar Rome of niet. Helaas is de Raad van Ministers vooralsnog niet gewonnen voor volledige wederzijdse erkenning.

Buitenlandse politiek

De steun van aanmeer Nederland aan de oorlog in Irak wierp het streven naar een Europese buitenlandse politiek ver terug. Maar met de aanname van de eerder genoemde Europese veiligheidsstrategie van Solana lijken de regeringen van de EU-landen toch enkele lessen te trekken uit hun beschamende verdeeldheid. Alleen een zelfbewust en eensgezind Europa kan tegenwicht bieden aan de spierballenpolitiek van Washington, zo stelt Joost Legendijk in opinieartikelen, conferentiebijdragen en het binnenkort te verschijnen boek 'Na Mars komt Venus'. Een opvatting die aansluit bij de wens van twee-derde van de Europese burgers. Zij vinden dat de EU een krachtige speler in de buitenlandse politiek moet worden.

Dat het Europese buitenlandse beleid vooral gebaseerd moet zijn op het voorkomen van conflicten staat inmiddels in bijna elk beleidsstuk. Een succes voor de Europese Groenen. De erkenning van dit uitgangspunt moet worden aangegepen om het conflictpreventiebeleid van de EU hand en voeten te geven. Joost wordt als rapporteur van het EP over dit onderwerp geregeld geraadpleegd door andere EU-instellingen. Zijn voorstel om conflictpreventie als doelstelling te integreren in alle relevante Europese beleidsterreinen is overgenomen door de Europese Commissie. Joost heeft zijn ideeën verder ontwikkeld in zijn bijdrage aan het boek 'The European Union and Conflict Prevention - Legal and Policy Aspects'. Zijns inziens zou de EU systematisch moeten toetsen of Europees beleid op terreinen zoals terrorisme-bestrijding, handel en landbouw niet haaks staat op het voorkomen van conflicten.

Daarnaast moet de EU haar menskracht en financiële middelen de gerichter inzetten voor conflictpreventie. Daarbij hoort ook een civiele tegenhanger van de militaire snelle- reactiemacht van de EU. Op voorstel van de Groenen/EVA-fractie is er in de EU-begroting van 2004 geld vrijgemaakt om het voorstel van een civiel vredescorps te onderzoeken. Het gaat om civiele experts die snel moeten kunnen worden uitgezonden, en dus dienen te beschikken over een degelijke voorbereiding. Mede dankzij de pressie van de Groenen vinden inmiddels gezamenlijke trainingen plaats en wordt gewerkt aan structurele banden tussen de verschillende instellingen die op dit terrein actief zijn.

Om een goede verdeling van aandacht en geld gaat het ook in de Europese politiek jegens Irak en Afghanistan. Het ligt voor de hand dat de EU een financiële bijdrage levert aan de wederopbouw in Irak. Maar het beloven van meer EU-geld dan kan worden besteed, zoals het CDA wilde, is symboolpolitiek. Die gaat onder meer ten koste gaar van de wederopbouw in Afghanistan. Joost zette zich actief in tegen de verslappende aandacht voor Afghanistan. Hij organiseerde onder meer een expertmeeting, samen met de Nederlandse organisatie BBO.

Eind dit jaar zal worden besloten of de EU toetredingsonderhandelingen gaat voeren met Turkije. Joost zet zich er als voorzitter van de Turkije-delegatie van het Europees Parlement voor in dat Ankara in staat gesteld wordt aan de EU-criteria te voldoen. Helaas waren er in 2003 naast vele positieve wetswijzigingen ook negatieve incidenten in Turkije. De Koerdische partij *Hadeep* is ondanks Europese druk uiteindelijk toch verboden, mensenrechtenorganisaties en individuen worden nog steeds opgepakt voor hun afwijkende mening en het nieuwe proces tegen de Koerdische politicus Leyla Zana lijkt veel op de oude rechtsgang die door het Europese Mensenrechtenhof werd veroordeeld.

Ondanks bestaande meningsverschillen is de Europese samenwerking tussen EU-landen in de gemeende parlementaire delegatie onder leiding van Joost enorm te verbeterd. Ook daarbuiten heeft Joost zijn beleidsbeïnvloedende rol versterkt. Zo wist hij het jaarlijkse rapport van het EP over Turkije, dat uit de pen van CDA-er Oostlander kwam, te amenderen tot een kritische maar evenwichtige stellingname, vrij van de negatieve toonzetting die het aanvankelijk had.

De Westelijke Balkan blijft de grootste uitdaging voor het Europese buitenlandbeleid. Deze landen voeren weliswaar geen oorlog meer, maar verkeren in een sociaal-economische malaise. De democratische instellingen werken onvoldoende en de onopgeloste status van Kosovo vormt een obstakel voor vooruitgang. De EU is in politiek, financieel en militair opzicht betrokken, maar binnen het EP zijn Joost en nog geen handvol collega's de enige geïnteresseerden in dit knuivalt in de Europese achtertuin. Toch zijn deze landen door de Europese regeringsleiders tot potentiële kandidaten voor EU-lidmaatschap bestempeld. Joost heeft zich als auteur van diverse Balkan-rapporten sterk gemaakt voor een duidelijkere routekaart met stapsgewijze doelstellingen en stimuli. Daarbij hoort ook een politieke inzet om de Kosovo-kwestie op te lossen en de bereidheid om nieuwe financiële instrumenten te ontwikkelen.

Hervorming Europees Parlement

Om een eind te maken aan de absurde ruisverschillen tussen europarlementariërs uit verschillende landen en aan het daartuit voortkomende systeem van grote ruimre reiskostenvergoedingen, pleit GroenLinks al jaren voor de aanname van een statuut voor de leden van het EP, dat voorziet in een gelijkjarig EVA-en een soberder kostenrekening. In juni nam het EP een voorstel voor zo'n statuut voor de europarlementariërs. De Groenen/EVA-fractie, inclusief GroenLinks, zag zich echter gedwongen te stemmen, omdat het voorstel een groot aantal elementen bevatte die niet in een statuut thuishoren. De Raad van Ministers maakte snel duidelijk dat het voorstel voor haar onaanvaardbaar was. Tot ieders verbazing toverde de rapporteur die de besluitvorming over dit onderwerp sinds 1997 voorbereidte, de Duitse socialist Rothley, in november een herzien voorstel uit zijn mouw. Hij kreeg nu wel de steun van zijn tegenstanders en stuitte op groot verzet bij zijn vroegere medestanders. In december slaagden Groenen en liberalen erin om alsnog de goedkeuring door de voltallige vergadering te bewerkstelligen. Na aanname van het statuut zullen de europarlementariërs - net als iedereen - hun uitgaven moeten verantwoorden door middel van bonnetjes.

Een succes voor de *Campaign for Parliamentary Reform*, waarin Kathalijne Buitenweg een prominente rol speelt. Zo leek het althans. De hoogte van het uniforme salaris voor de europarlementariërs stuitte onlangs echter op bezwaren van de Duitse bondskanselier Schröder, uitgerkend een partijgenoot van kampioen-salarisopdriver Rothley. De prijs voor het verkrijgen van steun voor het statuut is inderdaad hoog: de europarlementariërs zouden 8.671 euro bruto per maand gaan verdienen. De best betaalde europarlementariërs, zoals de Italianen, wilden er immers niet teveel op achteruit gaan. Met de tafel blokkade in de Raad van Ministers dreigt de laatste kans om dit hoofdpijnmiddel nog voor de Europese verkiezingen van niefte te krijgen verloren te gaan. Ook GroenLinks vindt het voorgestelde salaris te hoog, maar lidstaten kunnen daar zelf wat aan doen door gebruik te maken van de mogelijkheid om naast de Europese belasting ook een nationale belasting te heffen op het inkomen van de europarlementariërs. In de Tweede Kamer heeft GroenLinks daarop aangedrongen.

GroenLinks zal proberen om, ondanks het uitblijven van het statuut, toch voldoende steun te krijgen voor het baseren van reiskostenvergoedingen op werkelijk gemaakte kosten.

Discussie, informatievoorziening en verkiezingscampagne

Behalve de reeds genoemde bijeenkomsten heeft de GroenLinks-delegatie in het EP onder meer discussies georganiseerd over rassendiscriminatie en over de Europese vogel- en habitatrichtlijnen. Ten behoeve van het nieuwe Europese verkiezings-programma werden enkele expertmeetings georganiseerd. De Eurodelegatie ontving diverse bezoekersgroepen in Brussel.

De website van de Eurodelegatie, www.groenlinks.nl/europa, wordt bijna dagelijks ververs. Naast informatie over (de activiteiten van) GroenLinks-europarlementariërs zijn er nieuwsberichten, (opinie-)artikelen, parlementaire vragen en dossiers met achtergrondinformatie op te vinden. De Eurodelegatie is zeer nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van een nieuwe website voor GroenLinks.

Elke week stuurt de Eurodelegatie een digitale nieuwsbrief uit naar 2200 abonnees (begin 2003 waren dat er nog zo'n 1600). Deze gratis nieuwsbrief geeft een kort overzicht van recente nieuwsberichten, artikelen, activiteiten en actuele dossiers, met links naar de betreffende stukken op de website. Woensdag - als de nieuwsbrief verstuurd wordt - is dan ook de drukste dag op de website, zo tonen de statistieken.

De Europese Groenen richten ook een gezamenlijke website in, ten behoeve van de grensoverschrijdende verkiezingscampagne die zij zullen gaan voeren. De entree van deze website en de belangrijkste nieuwsberichten worden Engelstalig. Op de nationale delen van de gezamenlijke site vindt de bezoeker informatie in de eigen taal en 21 andere talen.

In het najaar van 2003 lanceerde de Groenen/EVA-fractie reeds een website over voedselveiligheid: www.eat-better.org. Door GroenLinks is de informatie op deze site in het Nederlands vertaald. Ook de *e-cards* zijn in het Nederlands te lezen en te versturen.

Personeel

Het team dat de GroenLinks-europarlementariërs ondersteunt is op volle campagne-sterkte. In februari 2003 is Wilmer Heck begonnen met zijn werkzaamheden als extra medewerker publiciteit. Na een succesvolle zwangerschapserlofvervangning van beleidsmedewerker buitenlandse zaken Uta Seela, blijft Ivo Schutte tot de verkiezingen in dienst als algemeen beleidsmedewerker ten behoeve van de inhoudelijke ondersteuning van de campagne.

Buitenwege lid is in maart al begonnen met de voorbereiding op de verkiezingen van 10 juni 2004. Joost Legendijk en Kathalijne Buitenweg zijn lid van het campagne team, evenals het bureau. Jacqueline Cremers, die campagne coördinator is. De publiciteitsmedewerkers richten hun werkzaamheden in steeds grotere mate op ondersteuning van de kandidaten en de campagne. De beleidsmedewerkers leggen dossiers aan ten behoeve van de inhoudelijke ondersteuning van leden en kandidaten.

Senior beleidsmedewerker Richard Wouters heeft als secretaris van de programmacommissie Europa een grote bijdrage geleverd aan de totstandkoming van het ontwerp-verkiezingsprogramma van GroenLinks. Ook Kathalijne Buitenweg was actief lid van deze commissie, die in goede samenwerking doorzoeksprogramma en wervende teksten heeft afgeleverd.

De organisatie van het secretariaat van de Eurodelegatie is inmiddels ingericht op het adequaat afhandelen van alle sprekensaanvragen die in de aanloop naar de Europese verkiezingen binnenstromen. Regine Geleijns is de sprekerscoördinator. Ook de andere medewerkers - die vanaf het begin erin in totaal zestien - bereiden zich met grote inzet voor de komende voorstel.

De Eurodelegatie heeft tenslotte de Tweede-Kamerfractie bijgestaan bij de voorbereiding en verdediging van het wetsvoorstel-Karimi c.s. voor een referendum over de Europese Grondwet. Nu de EU-regeringsleiders de vaststelling van de Europese Grondwet voor zich uit hebben geschoven, zal dit referendum vermoedelijk in 2005 plaatsvinden. Er is dus een goede kans dat GroenLinks zich volgend jaar opnieuw in een Europese campagne zal stormen.

Joost Legendijk, Kathalijne Buitenweg, Alexander de Roo, Theo Bouwman